

8. Methodology Research Company Best Lawyers International, available at: <http://www.bestlawyers.com/>. (ukr).
9. The methodology of the independent international rating publications Who's Who Legal, available at: <http://whoswholegal.com>. (ukr).
10. The methodology of the independent legal rating PLC Which Lawyer?, available at: <http://www.cs-avocats.lu/references/plc-which-lawyer/>. (ukr).
11. Rating methodology edition IFLR1000, available at: <http://www.iflr1000.com/>. (ukr).
12. Rating methodology handbook The Legal 500, available at: <http://www.legal500.com/>. (ukr).
13. Methodology ranking of law firms companies Chamber Europe, available at: <http://www.chambersandpartners.com>. (ukr).
14. Moroz V., How to create a successful a brand law firm <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2011/10/14/50276.htm>. (rus).
15. Nasadyuk A. (2012), The brand for growth, *Yuridicheskaya praktika [Legal Practice]*, No. 14, p. 8 (rus).
16. Nikolayeva T. N. (2013), Causal links, *Biznes*, No. 29, pp. 32-34 (rus).
17. «Top 50 Law Firms of Ukraine» (2012), *Yuridicheskaya praktika [Legal Practice]*, Special Issue (rus).
18. Ruzhentseva Ye., Sugak S. (2012), The client will bring up the rankings, *Yuridicheskaya praktika [Legal Practice]*, No. 15, p. 3, 29-30 (rus).
19. Sineokiy O. V. (2007), Advocacy as an institution of legal aid and protection: problems of formation and development prospects, *Zaporozhye*, 432 p. (rus).
20. Sokolov N. Ya. (2004), The legal profession: the concept, nature and content, *Gosudarstvo i pravo*, No. 9, pp. 22-30 (rus).
21. Tomas Dzh. (2012), There is only one way to influence the outcome, *Yuridicheskaya praktika [Legal Practice]*, No. 15, p. 29 (rus).
22. Trunov I. L. (2009), Problems of legal business in Russia, *Chelovek: prestuplenie i nakazanie*, No. 2, pp. 8-13 (rus).

© Хохуляк Олеся

Надійшла до редакції 19.11.2013

УДК 504:332.1

ЧЕЧЕЛЬ АННА,

кандидат наук з державного управління, доцент

Донецького державного університету управління, Україна

КОНОПЛЬОВ СЕРГІЙ,

кандидат політичних наук, директор Гарвардських Програм ексклюзивної освіти

(Гарвардський інститут державного управління ім. Джона Ф. Кеннеді), США

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТЕРИТОРІЇ (НА РІВНІ РЕГІОНУ)

У статті охарактеризовано підходи до визначення соціально-економічного стану пост-індустріальних вугільних територій (старопромислових регіонів), які розуміються як такі, на яких тривалий час формувався специфічний виробничо-технічний, транспортно-комунікаційний і соціально-економічний комплекс, що забезпечував видобуток і переробку кам'яного вугілля. Населення таких територій веде специфічний спосіб життя, пов'язаний з особливостями соціально-територіальної шахтарської спільноти (чисельність якої - від декількох тисяч осіб до двох мільйонів (як у Верхній Сілезії), до трьох мільйонів (як у Кузбасі), до восьми мільйонів (як у центральному Донбасі).

Запропоновано методіку оцінки ступеня депресивності вугільного регіону методом кластерного аналізу з урахуванням екологічної складової. У запропонованій методиці оцінка рівня депресивності регіону здійснюється на підставі інтегрального показника, розрахованого з використанням методу кластерного аналізу. Суть останнього полягає в розподілі всіх розглянутих індикаторів, що характеризують об'єкт, що вивчається за групами, що входять у територіально-виробничий кластер. У якості основних індикаторів рівня розвитку територій запропоновано з соціально-економічних показників методом якісного аналізу відібрати індикатори та згрупувати їх у 7 кластерів (груп) за принципом подібності: виробничі індикатори, індикатори споживання, фінансово-інвестиційні індикатори, демографічні індикатори, соціально-економічні індикатори, індикатори зайнятості, індикатори природокористування.

Основним способом подолання диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів визначено здійснення комплексних структурних перетворень економіки входять до них локальних територій (міст, районів). При виборі напрямків структурних перетворень мають враховуватися фактори розвитку (депресивності) містоутворюючих природоексплуатуючих підприємств, соціальні, економічні та екологічні наслідки їх реструктуризації, заходи державної підтримки на національному, регіональному, галузевому рівнях.

Ключові слова: постіндустріальна вугільна територія; ступінь депресивності; кластерний аналіз; індикатори рівня розвитку територій.

№ 6 (126) листопад-грудень 2013 р.

Introduction

In depressed regions, the processes of the crisis often block the coal mining process as a whole or some of its elements, thereby leading to the degradation of the resource, and the economic and social potential of the territories in question. In the 1990s during the period of economic and industrial market transformation, it was important to define the place and function of the depressed regions in this process and to outline how to balance the levels of development of Russian regions, especially the mining regions of Donbas.

Some stabilization of the regional labor markets, a decrease in migration flows, the development of small businesses and innovation, new approaches in innovation policies, and the formation of a diversified economy in particular regions are indicative of correct policies to overcome economic depression. The measures adopted are evaluated at times of crisis, and they are recalibrated when necessary in order to ensure sustainable development.

Theoretical problems, connected to the development of depressive mining regions and the restructuring of coal mines, are widely observed in the scientific literature. However, the attention paid to an analysis of the experience of reconstructing the economic specialization of mining regions and creating the conditions for their economic growth is almost nonexistent. This research study tries to address this perceived gap. The studies devoted to general conceptual problems of economic regionalism are by V. S. Bilchak and V. I. Butov, among others. Those pertaining to the typology of depressed regions, and how these evolved are by M. K. Bandman, O. P. Burmatova, V. J. Malov [1] S. S. Guzner [2], V. V. Kurnishev, A. G. Shelomencev, and M. A. Jagolnicer [3], inter alia. Those on the creation of principled approaches, criteria and economic grounds of a region's development were written by G. V. Atamanchuk, K. G. Gofman, V. A. Koptiug, I. S. Ladenko, M. J. Lemeshev, A. I. Tatarin [4], V. K. Falcman, and N. P. Fedorenko.

Purpose of the article

Relying on the analysis of the different perspectives of scholars and practitioners, regarding the economic aspects, the notion of a 'region' is assessed as a established mechanism (system), or a mini state at the regional level, that develops and operates under specific conditions, predetermined by territorial, demographic, and economic factors.

Results of the study

With regard to the concrete aspects of this study - a mining region is a territory where the production-technical, transport-communications and socio-economic complexes were formed over a long period of time (usually over a century and a half). This complex provides for the mining and the processing of coal in the metallurgical factories and energy related enterprises which are located nearby. The borders of such a mining region can coincide with state boundaries as, for example, in the case of Ukraine: Donetsk and Lugansk regions - Donbas. They can also coincide with the borders of administrative-territorial divisions of a state as, for example, in the case of the Russian Federation: Kemerovska oblast - Kuznetskiy coal basin; or in the case of Kazakhstan: Karagandinska oblast-Karagandinskiy coal basin; or in the case of Poland: Katowicke vovodstvo, where the Verchniosilezaska or Katowicka city agglomeration is located - three fourths of the fields of the Verchniosilezskiy coal basin. Borders can also be part of an administrative-territorial division, including a group of mining settlements and small cities with adjacent territories, where the coal sphere forms a company town that exists near a coal basin or a deposit

area. For example, in Ukraine, in the recent past, before they were restructured these included parts of Dnipropetrovsk oblast (Western Donbas), Lvivska and Volinska oblasts (Lvivsko-Volinskiy coal basin). The populations of these types of territories was united by similar life experiences, characteristic of the social-territorial community of miners ranging from several thousands to two million (Verhnia Silezia), to three million (Kuzbas), and to eight million (central Donbas).

An analysis of available conceptual-methodical approaches to defining the economic depression of regions in the national and international literature allows us to conclude that they enumerate the different factors that characterize these regions, or create an index of indicators that do not allow us to fully estimate the socio-economic condition of a region.

In the method introduced in this study, the estimation of the depression of a region is based on an integral index, calculated with the use of the cluster analysis method. The idea is the apportionment of all examined indicators, which characterize studying the object by groups, called clusters. In the capacity of the main indicators at the level of the development of a territory, this method allows us to select the indicators from socio-economic indexes via the use of the quality analysis method and to group them into 7 clusters by the similarity principle (Figure 1).

Based on the method of multidimensional statistic analysis by S. N. Tsvetkova [5] we can define the following formulas for factors which are used for describing the level of the depressiveness of a region:

Production factor - ΦB :

$$\Phi B = \frac{1}{2} \cdot \left(\frac{BPP \cdot e^{-\lambda_k \cdot k}}{MBPP} + \frac{IB}{MIB} \right) \quad (1)$$

BPP - indicator of gross regional product per capita, UAH;

IB - index of manufacturing the industrial product, % till previous year;

MBPP, *MIB* - corresponding marginal average values for all examined territories per volume of produced goods of own production, works and services, that are completed in-house per capita and index of physical production volume;

k = 1,2,...,15 - Number of corresponding year;

λ_k - Parameter, that considers the inflation influence in corresponding year.

Consumption factor - ΦC :

$$\Phi C = \frac{1}{4} \cdot \left(\left(\frac{PT}{MPT} + \frac{GX}{MGX} + \frac{PPP}{MPPP} \right) e^{-\lambda_k \cdot k} + \frac{PA}{MPA} \right) \quad (2)$$

PT - index of wholesale trade turnover;

GX - index of restaurant enterprises turnover per capita;

PPP - index of volume of paid services per capita;

PA - index of quantity of vehicles in private property;

MPT, *MGX*, *MPPP*, *MPA* - marginal average values for all examined territories per indexes of volume of retail turnover, social nourishment, paid services per capita and index of quantity of vehicles in private property per 1 000 capita.

Social factor - $C\Phi$

$$\Phi C = \frac{1}{6} \cdot \left(\left(\frac{CD}{MCD} + \frac{C3}{MC3} \right) e^{-\lambda_k \cdot k} + \frac{SJK}{MSJK} + \frac{L}{ML} + \frac{3K}{M3K} + \frac{CD}{MCD} \right) \quad (3)$$

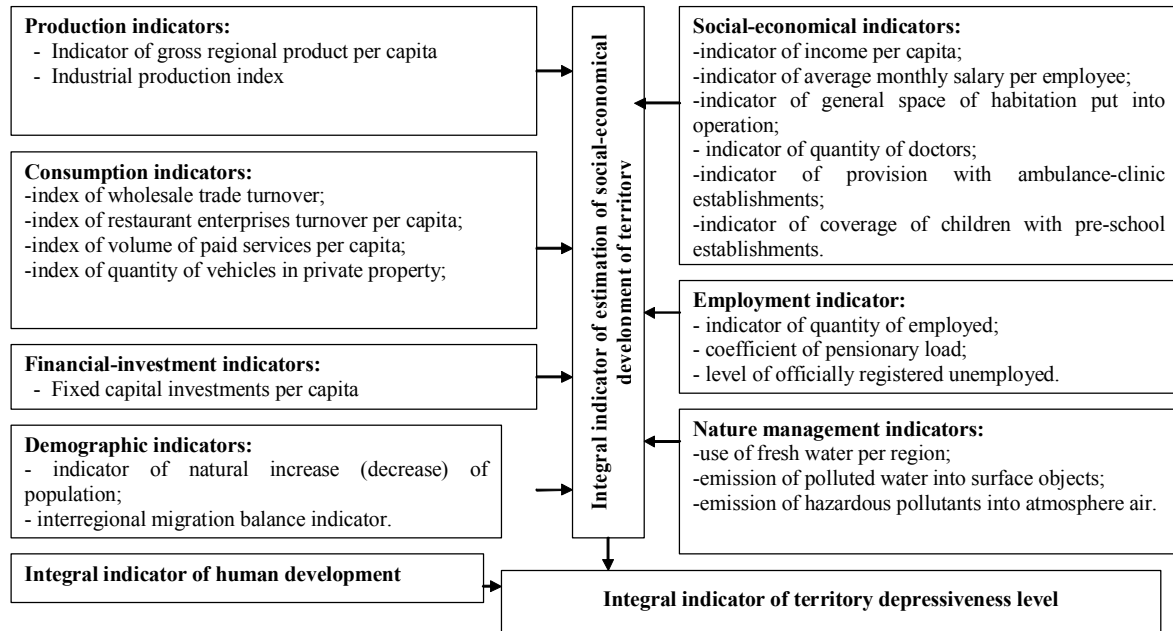

Figure 1. Socio-economic indicators of depressed regions.

$CД$ - indicator of income per capita;
 $CЗ$ - indicator of average monthly salary per employee;
 $СЖ$ - indicator of general space of habitation put into operation per 1 000 capita;
 $Л$ - indicator of quantity of doctors per 10 000 capita;
 $ЗК$ - indicator of provision with ambulance-clinic establishments per 10 000 capita;
 $ЧД$ - indicator of coverage of children with pre-school establishments.

Financial-investment factor - ΦI

$$\Phi I = \frac{IK \cdot e^{-\lambda_k \cdot k}}{MIK} \quad (4)$$

IK - Fixed capital investments per capita;
 MIK - marginal average for all examined territory by indicators of fixed capital investments per capita.

Demographic factor - $\Phi Д$

$$\Phi Д = \frac{1}{2} \cdot \left(\frac{\Pi n}{M\Pi n} + \frac{IM}{MIM} \right) \quad (5)$$

Πn - indicator of natural increase (decrease) of population per 1000 capita;

IM - interregional migration balance indicator per 100 thousand capita.

$M\Pi n$ - marginal average for all examined territory by indicators of natural increase (decrease) of population per 1000 capita;

MIM - marginal average for all examined territory by indicators of interregional migration.

Employment factor - $\Phi З$:

$$\Phi З = \frac{1}{3} \cdot \left(\frac{Ч_n}{MЧ_n} + \frac{P_n}{MP_n} + \frac{P_\sigma}{MP_\sigma} \right) \quad (6)$$

$Ч_n$ - indicator of quantity of employed

P_n - coefficient of pensionary load;

P_σ - level of officially registered unemployed, per cents of economically active population, %;

$MЧ_n, MP_n, MP_\sigma$ - corresponding marginal average values for all examined territories by indicators of average accounting quantity of employees, coefficient of pensionary load, level of unemployment.

Nature management factor - $\Phi \Pi$:

$$\Phi \Pi = \frac{1}{3} \cdot \left(\frac{CB}{MCB} + \frac{3B}{M3B} + \frac{ШП \cdot e^{-\lambda_k \cdot k}}{MШП} \right) \quad (7)$$

CB - use of fresh water per region, million cubic meters;

$3B$ - emission of polluted water into surface objects, million cubic meters

$ШП$ - emission of hazardous pollutants into atmosphere air, thousand tons.

$MCB, M3B, MШП$ - corresponding marginal average values for all examined territories by indicators of use of fresh water, emission of polluted water into surface objects, hazardous pollutants into atmosphere air.

Based on statistical data by the Ukrainian State Committee of Statistics in 2009 (table 1) by the method of cluster analysis one can calculate the numerical values of each group of indicators, and obtain the next integral index of the depressiveness level ($ИПР_{мер}$):

$$ИПР_{мер} = \sqrt{\Phi B^2 + \Phi C^2 + C\Phi^2 + \Phi I^2 + \Phi Д^2 + \Phi З^2 + \Phi \Pi^2} \quad (8)$$

ΦB - value of production factor;

ΦC - value of consumption factor;

$C\Phi$ - value of social factor;

ΦI - value of investment factor;

$\Phi Д$ - value of demographic factor;

$\Phi З$ - value of employment factor;

$\Phi \Pi$ - value of nature management factor.

To compare the levels of city development the index of the estimation of the comparative level of the depressiveness of a territory's development ($ДР$) was:

$$ДР_{мер} = \frac{ИПР_{мер}}{ИПР} \quad (9)$$

$ИПР_{мер}$ - integral index of level of socio-economic development of territories;

$ИПР$ - integral index of level of human development by method of UNO

According to 2009 statistical data of Ukrainian State Committee of Statistics the integral index of human development was 0,796.

Table 1

Subjects of administrative-territorial division (territories, regions, oblasts)	Gross regional product per capita, UAH	Index of industrial production, %	Wholesale trade turnover, million UAH	Volume of realized services per capita, UAH	Quantity of restaurants enterprises, thousands	Quantity of vehicles in private property, thousands	Income per capita, UAH	Average monthly nominal salary of employees, UAH	Habitation put into operation, m ² per 1000 capita	Quantity of doctors per 10000 capita	Provision with ambulance-clinic establishments per 10 000 capita	Coverage of children with pre-school establishments at regions, thousand	Fixed capital investments per capita, UAH	Natural increase of population per 1000 capita	Interregional migration balance per 100 thousands	Quantity of employed, thousands	Unemployed per cent of economically active population, %	Quantity of persons per 1000 capita	Use of fresh water per region, million m ³	emission of polluted water into surface objects	emission of hazardous pollutants into atmosphere air, thousand tons
ARK	13898	83	12016	1569	1,5	263	12265,7	1707	198	49,0	176,0	49,1	2828	-2,5	108,4	540,9	6,8	284	767	68	137,4
Vynytka	12061	84	6847,8	480	1,2	185	12380,2	1511	104	49,4	157	44,8	1620,0	-5,3	47,7	409,3	10,6	319	100	2	194,7
Volynska	12340	52	21969	541	1,0	115	11130,8	1427	134	38,1	176	30,3	2336	0,7	3,2	253,2	9,4	277	76	4	57,1
Dnipropetrovska	30918	79	93935	877	1,3	502	16646,6	1963	51	49,8	277	94,9	3943	-5,2	10,4	1095,0	7,8	309	1307	522	989,4
Donetska	26028	78	114271	701	1,8	584	17380,9	2116	39	44,7	191	120	2905	-7,1	15,8	1355	9,4	322	1346	531	1513
Zhytomyrska	11545	79	4188,1	460	0,6	163	12385,3	1493	69	38,9	249	37,5	1781	-5,3	9,2	334,4	10,7	326	150	6	84,1
Zakarpatska	10626	51	4761,9	423	0,6	188	10028,1	1562	136	41,3	215	33,9	1543	2,1	-18,4	234,6	9,9	234	35	11	87,6
Zaporizka	23232	69	20518	803	0,7	295	16174,0	1843	56	47,9	204	50,2	2561,0	-5,4	33,1	570,1	8,1	306	1007	83	280,5
Ivano-Frankivska	12940	77	8070,4	469	0,7	128	12015,4	1627	226	60,6	168	26,0	2501	-0,1	9,4	276,6	9,0	269	93	17	271,8
Kyivska	20593	83	35228	745	0,8	304	15085,8	1987	347	41,5	209	54,1	5791	-4,7	25,5	617,1	8,1	326	886	29	266,7
Kirovohradska	13515	78	6247,1	476	0,4	121	11757,6	1537	65	36,1	286	26,7	2723	-6,7	9,0	253,4	9,9	314	43	33	75,8
Luhenska	18338	80	18743	459	0,7	322	14368,4	1873	15	44,1	213	47,9	1889	-7,6	-19,2	629,5	7,7	326	199	100	592,3
Lvivska	13292	80	21008	994	1,8	266	13657,0	1667	155	58,4	194	53,4	2648	-1,1	-4,2	673,2	8,5	280	181	59	253,4
Mykolajivska	16175	86	20230	609	0,5	138	13297,6	1806	72	36,7	195	33,9	3374	-4,7	41,7	297,0	9,3	290	195	28	85,8
Odeska	19638	78	45879	1220	1,0	266	12621,7	1787	199	49,0	208,2	60,3	4184	-2,9	123,4	653,7	6,8	275	336	135	175,1
Poltavska	22476	84	14800	576	0,8	195	14747,3	1733	104	49,6	257	37,9	5135	-8,0	12,9	437,1	10,2	321	204	5	183,5
Rivnenska	12217	69	3297,9	464	0,6	103	11513,3	1614	85	42,2	288	30,4	2344,0	1,8	-11,7	270,0	12,7	271	151	24	52,8
Sumska	13622	83	4423,9	556	0,9	136	13655,6	1593	118	39,4	235	32,9	1858	-8,9	15,3	323,4	11,1	317	94	22	83,4
Tempiljska	9688	85	4994,6	389	0,9	123	10733,2	1412	134	51,8	199	25,2	1312	-2,9	0,6	223,3	11,3	287	58	2	61,1
Kharkivska	21294	80	41331	1027	1,7	376	14902,2	1804	155	57,4	219	64,8	3013	-5,5	18,8	814,1	7,7	294	282	14	266,1
Khersonska	11944	92	9512,4	559	0,4	151	11606,3	1482	69	35,5	191	32,5	1906	-4,2	14,3	245,8	9,5	285	760	1	80,4
Khmelnytska	11932	76	4361,2	416	1,0	141	12333,2	1521	199	41,6	192	40,6	2601	-5,3	18,3	308,5	9,5	322	89	3	81,5
Cherkaska	14581	71	8533,4	618	0,4	177	12404,4	1532	112	38,7	226	38,5	2346	-7,2	25,3	344,3	10,8	332	241	12	133,9
Chernivetska	9771	75	2495,3	492	0,3	97,4	10275,4	1523	183	63,7	190	25,8	2887	-0,7	43,7	166,5	9,4	266	61	10	43,0
Chernihivska	13213	84	4357,4	484	0,7	108,0	12996,0	1465	95	37,3	222,3	25,5	1435	-1,1	28,5	298,3	11,1	348	142	22	93,9
Kyiv	61592	71	322275	6836	1,3	704	27792,3	3161	276	84,3	301	84,8	10325	1,5	97,9	1206	6,5	262	646	0	277,9
Sevastopol	16592	74	6675,8	1110	0,4	66,4	13023,9	1882	396	55,4	213	12,3	3930	-3,3	119,1	118,2	6,7	311	64	23	20,4

The results of the calculations concerning the values of the production factor; the consumption factor; the social factor; the financial-investment factor; the demographic factor; the employment factor; the nature management

factor as well as the integral indexes of socio-economic development and the depressiveness of the subjects of the administrative territorial division of Ukraine are given in table 2.

Table 2. - Components of estimation of the socio-economic development of the territory

Subjects of administrative-territorial division (territories, regions, oblasts, cities)	Production factor	Consumption factor	Social factor	Financial-investment factor	Demographic factor	Employment factor	Nature management factor	Integral index of level of socio-economic development of territory	Integral index of depressiveness level of territory (region)
ARK	0,93	1,24	1,00	0,93	2,19	0,94	1,26	0,3400	0,4271
Vynytska	0,89	0,73	0,85	0,54	1,48	1,02	0,38	0,2390	0,3002
Volynska	0,69	0,73	0,78	0,77	-0,03	0,83	0,17	0,1710	0,2148
Dnipropetrovska	1,39	1,89	1,15	1,30	0,82	1,39	5,28	0,6245	0,7845
Donetska	1,25	2,23	1,16	0,96	1,15	1,64	6,09	0,7068	0,8879
Zhytomyrska	0,84	0,51	0,81	0,59	0,82	0,98	0,29	0,1919	0,2410
Zakarpatska	0,63	0,53	0,84	0,51	-0,58	0,78	0,21	0,1625	0,2042
Zaporizka	1,11	0,90	0,91	0,85	1,24	1,03	1,77	0,3051	0,3833
Ivano-Frankivska	0,87	0,53	0,98	0,83	0,18	0,82	0,55	0,1917	0,2409
Kyivska	1,12	1,04	1,25	1,91	1,02	1,09	1,36	0,3413	0,4287
Kirovohradska	0,89	0,43	0,78	0,90	0,99	0,88	0,31	0,2061	0,2589
Luhanska	1,04	0,82	0,83	0,62	0,61	1,08	1,53	0,2588	0,3251
Lvivska	0,91	1,24	1,03	0,87	0,06	1,09	0,83	0,2460	0,3090
Mykolaivska	1,02	0,62	0,79	1,11	1,31	0,87	0,45	0,2437	0,3062
Odeska	1,06	1,27	1,08	1,38	2,50	1,01	1,25	0,3828	0,4809
Poltavska	1,18	0,71	0,94	1,70	1,21	1,03	0,47	0,2905	0,3649
Rivnenska	0,80	0,43	0,85	0,77	-0,43	0,95	0,34	0,1827	0,2295
Sumska	0,93	0,59	0,86	0,61	1,37	0,98	0,32	0,2293	0,2881
Ternopiiska	0,83	0,53	0,82	0,43	0,37	0,88	0,15	0,1667	0,2094
Kharkivska	1,12	1,50	1,11	1,00	1,01	1,17	0,71	0,2935	0,3687
Khersonska	0,94	0,51	0,73	0,63	0,77	0,83	0,84	0,2010	0,2525
Khmelnitska	0,83	0,58	1,99	0,86	0,97	0,92	0,21	0,2749	0,3454
Cerkaska	0,88	0,54	0,85	0,78	1,33	1,00	0,48	0,2320	0,2915
Chernivetska	0,76	0,35	0,93	0,95	0,84	0,75	0,17	0,1945	0,2443
Chernihivska	0,92	0,48	0,77	0,47	1,79	1,00	0,38	0,2502	0,3144
Kyiv	2,21	5,55	1,74	3,41	1,51	1,37	1,00	0,7451	0,9360
Sevastopol	0,95	0,54	1,18	1,30	2,48	0,67	0,21	0,0330	0,0415

The Study of the law of distribution of indexes of comparative development level was done with the use of the criteria xu - square. At the level of the amount of 5%, the hypothesis regarding the logarithmically normal division of comparative indicators of development level was accepted.

On the basis of the law of distribution, the groups of high, medium and low depression levels were obtained. The limit of a territory's depression is calculated from the condition:

$$P\bar{D} < 0,7644 = \int_0^{0,7644} f(x)dx = 0,5 \quad (10)$$

$f(x)$ - density of function of comparative socio-economical development level.

Values 0,5 or lower determine the territories with low a depression level from the territories with a high depression level. We offer the following gradation of the depressiveness level depending on the integral index of the depressiveness level - $0 \div 0,7644$ - high depressiveness level; $0,7644 \div 0,9973$ - depressiveness level; over 0,9973 - low depressiveness level (post depression).

Summary

Hence, the main way to overcome disproportions in the socio-economic development of regions is through the accomplishment of the complex structural transformations of the economics of local territories (cities, regions). Meanwhile the choice of the directions of structural transformations must be made by taking into consideration the factors of development (depressiveness) of enterprises forming a company town and nature by using the socio-economic and ecological consequences of their restructuring, and the measures of state support at the national, regional and branch levels.

REFERENCES

1. Bandman M. K., Burmatova O. P., Vorobiova V. V., Ionova V. D., Klistorin V. I., Kriger V. E., Malinoskaya M. A., Malov Y. V., Suspitsin S. A. (1988), Structure and Content of Typical Conditions of the Regional Mesomodel, Territorial Production Complexes: Pre-Planning Research, Chapter 2, *Nauka, Sibirian Branch*, Novosibirsk, pp. 35-48.
2. Marshalova A. S., Guzner S. S. (2002), Experience of

Implementation of Regional Projects in Social Region: Problems of Planning and Management, Novosibirsk, pp. 235-363.

3. Sitro K.A., Yagolnitsa M. A. (2002), The Role of Mineral Stock Sector in Russian Economy, *ECO*, 7, P. 89.

4. Tatarin A. I., Tatarin D. A. (2009), International Financial

Crisis and the Possibilities of Real Sector of Russian Economy, *Economy and Taxe*, 3, pp. 77-96.

5. Tsvetkova S. N. (2008), Coal Mining Region in Post-Structuration Period, *Region: Economy and Social Science*, 3, p. 26.

Чечель Анна,

*кандидат наук по государственному управлению, доцент
Донецкого государственного университета управления, Украина*

Коноплев Сергей,

*кандидат политических наук, директор Гарвардских программ эксклюзивного образования
(Гарвардский институт государственного управления им. Джона Ф. Кеннеди), США*

ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ ТЕРРИТОРИИ (НА УРОВНЕ РЕГИОНА)

В статье охарактеризованы подходы к определению социально-экономического состояния постиндустриальных угольных территорий (старопромышленных регионов), на которых длительное время формировался специфический производственно-технический, транспортно-коммуникационный и социально-экономический комплекс, обеспечивающий добычу и переработку угля. Население таких территорий ведет специфический образ жизни, связанный с особенностями социально-территориального шахтерского сообщества (численность которого - от нескольких тысяч человек до двух миллионов (как в Верхней Силезии), до трех миллионов (как в Кузбассе), до восьми миллионов (как в центральном Донбассе)).

Предложена методика оценки степени депрессивности угольного региона методом кластерного анализа с учетом экологической составляющей. В предлагаемой методике оценка уровня депрессивности региона осуществляется на основании интегрального показателя, рассчитанного с использованием метода кластерного анализа. Суть последнего заключается в распределении всех рассмотренных индикаторов, входящих в территориально-производственный кластер, по группам. Основные индикаторы уровня развития территорий предлагается отбирать из числа социально-экономических показателей методом качественного анализа и сгруппировать их в 7 кластеров (групп) по принципу подобия: производственные индикаторы, индикаторы потребления, финансово-инвестиционные индикаторы, демографические индикаторы, социально-экономические индикаторы, индикаторы занятости, индикаторы природопользования.

Основным способом преодоления диспропорций социально-экономического развития регионов определено осуществление комплексных структурных преобразований экономики входящих в них локальных территорий (городов, районов). При выборе направлений структурных преобразований должны учитываться факторы развития (депрессивности) градообразующих природоэксплуатирующих предприятий, социальные, экономические и экологические последствия их реструктуризации, меры государственной поддержки на национальном, региональном, отраслевом уровнях.

Ключевые слова: постиндустриальная угольная территория; степень депрессивности; кластерный анализ; индикаторы уровня развития территорий.

Chechel Anna,

Associate Professor, Donetsk State University of Management, Ukraine

Konoplyov Sergei,

PhD, Director, Executive Education Programs at Harvard University (Harvard Kennedy School), USA

APPROACHES FOR ESTIMATING THE DEGREE OF DEPRESSION OF A TERRITORY (A REGION)

This study focuses on the definition of regions in post-industrial areas (Old Industrial Cities) and the method of cluster analysis as the technique for estimating the degree of depression of a coal region.

At times of global economic crisis, it makes sense to study the economic experience of depressed regions, dominated by mono product economies, in order to assess ways to overcome the consequences of the crisis.

Keywords: post-industrial coal area; the degree of depression; cluster analysis; indicators of development areas

© Чечель Анна, Конопльов Сергій
Надійшла до редакції 27.11.2013